26. 9. 2003

ID: 22060

Určitost právního úkonu

Určení kupní ceny ve smlouvě prostřednictvím odkazu na znalecký posudek, který bude teprve v budoucnosti vypracován, není určitým právním úkonem, neboť ani samotným účastníkům smlouvy tak v době jejího uzavření není známo, za jakou cenu je věc vlastně prodávána, a tento nedostatek nelze překlenout ani výkladem.

Určení kupní ceny ve smlouvě prostřednictvím odkazu na znalecký posudek, který bude teprve v budoucnosti vypracován, není určitým právním úkonem, neboť ani samotným účastníkům smlouvy tak v době jejího uzavření není známo, za jakou cenu je věc vlastně prodávána, a tento nedostatek nelze překlenout ani výkladem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 1625/2002, ze dne 28.1.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně M. M. C., zastoupené advokátem, proti žalované A. J., zastoupené advokátem, o povinnost uzavřít kupní smlouvu, vedené u Okresního soudu v Karlových Varech pod sp. zn. 16 C 128/2001, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 25. března 2002, č. j. 18 Co 105/2002-57, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 25. března 2002, č. j. 18 Co 105/2002-57, a rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 14. ledna 2001, č. j. 16 C 128/2001-33, zrušil a věc vrátil Okresnímu soudu v Karlových Varech k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Karlových Varech (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 14. ledna 2001, č. j. 16 C 128/2001-33, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala, aby žalované byla uložena povinnost uzavřít s ní kupní smlouvu ohledně spoluvlastnického podílu na nemovitostech specifikovaných jako ostatní stavební objekt na pozemku č. 740 – zastavěná plocha, pozemek č. 740 – zastavěná plocha o výměře 171 m2, objekt bydlení č. 82 na pozemku č. 741 – zastavěná plocha, pozemek č. 741 – zastavěná plocha o výměře 936 m2 a pozemek č. 742 – zahrada o výměře 578 m2 v kat. území D., obec K. V., aniž ovšem znění žaloby pojal do výroku rozsudku. Dále rozhodl o nákladech řízení. Žaloba se opírala o tvrzení, že pokud bratr žalobkyně daroval sporný spoluvlastnický podíl na nemovitostech žalované, která ve vztahu k němu není osobou blízkou, aniž o tomto převodu informoval žalobkyni jako druhou spoluvlastnici, bylo jí znemožněno využít zákonného předkupního práva podle § 140 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“). Soud prvního stupně ovšem dospěl k závěru, že jestliže se žalovaná stala vlastnicí sporného spoluvlastnického podílu na základě darovací smlouvy, tedy bezúplatným převodem, nemohlo dojít k porušení předkupního práva žalobkyně, jelikož toto právo se vztahuje jen na úplatný převod spoluvlastnického podílu. Kromě toho je-li žalováno na uložení povinnosti uzavřít kupní smlouvu, musí ve výroku rozsudku „být stanoveno i vzájemné plnění žalobkyně vůči žalované, kterým je zaplacení kupní ceny. … To však v daném případě nebylo splněno a ani splněno být nemohlo, neboť žalovaná získala předmětnou část nemovitostí darem.“

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 25. března 2002, č. j. 18 Co 105/2002- 57, potvrdil uvedený rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Na rozdíl od soudu prvního stupně sice vyložil ustanovení § 140 ObčZ tak, že „převodem spoluvlastnického podílu se rozumí každé nakládání s ním, ať už úplatné či bezúplatné, které vede ke změně osoby spoluvlastníka, např. prodej věci, výměna věci, darování věci, ale i vložení spoluvlastnického podílu do obchodní společnosti podle § 59 obch. zák.“, ale přesto neshledal žalobu důvodnou. Uvedl totiž, že „ve výroku rozsudku soudu musí být stanoveno i vzájemné plnění žalobkyně vůči žalované, kterým je zaplacení kupní ceny. Ta musí být stanovena zcela určitým způsobem, tj. konkrétní částkou, nikoliv odkazem na výši stanovenou znaleckým posudkem. Protože ve znění navrhované kupní smlouvy žalobkyní není jednoznačně uvedeno, za jakou cenu by měl být spoluvlastnický podíl odkoupen, rozhodl soud I. stupně věcně správně, pokud žalobu zamítl.“

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozovala z § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) s tím, že „napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, když jde o věc, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, případně byla řešena rozporně (zejména pokud jde o rozsah poučovací povinnosti) a napadené rozhodnutí právní otázku vyřešilo v rozporu s hmotným právem“. Nesouhlasila s názorem, že žalobní návrh obsahující znění kupní smlouvy byl formulován neurčitým způsobem, a namítla, že k platnosti smlouvy postačí, obsahuje-li smlouva údaje nebo postup, podle nichž lze i po uzavření smlouvy určit výši kupní ceny jako jedné z jejích podstatných náležitostí. Jí zvolený postup, t. j. určení kupní ceny soudem ustanoveným znalcem, je dostatečně určitý a nevyvolává pochybnosti o určitosti kupní ceny a tím i platnosti kupní smlouvy. Soudy obou stupňů tedy tím, že dovodily neurčitost kupní ceny, rozhodly v rozporu s hmotným právem, a tak rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Pokud pak soudy měly zato, že z uvedeného důvodu je žalobní návrh neurčitý, měly postupovat podle § 43 odst. 1 OSŘ, žalobkyni v tomto smyslu poučit a stanovit jí lhůtu k odstranění neurčitosti podání. Rozhodně však neurčitost či nesrozumitelnost žalobního petitu nemůže být důvodem k zamítnutí žaloby. Proto je řízení postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Žalobkyně navrhla, aby byly rozsudky soudů obou stupňů zrušeny a věc vrácena k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud ČR se po zjištění, že dovolání bylo podáno včas osobou k tomu oprávněnou a že splňuje všechny zákonem předpokládané podmínky (§ 241, § 241a odst. 1 OSŘ), zabýval především otázkou, zda jde o dovolání přípustné.

Napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl potvrzen prvý rozsudek, který v této věci soud prvního stupně vydal, a tak přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a) a b) OSŘ nepřipadá v úvahu. Zbývá tedy písm. c) citovaného ustanovení, které zakládá přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle § 237 odst. 3 OSŘ má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

V souzené věci postavil odvolací soud svůj potvrzující rozsudek na názoru, že kupní cena musí být v kupní smlouvě uvedena konkrétní částkou a že způsob určení kupní ceny obsažený v žalobním petitu, t. j. odkaz na znalecký posudek, který teprve bude vypracován, není dostatečně určitý. Jedná se o výklad § 588 ObčZ z hlediska určitosti ujednání o kupní ceně, které je spolu s určením předmětu koupě podstatnou náležitostí kupní smlouvy. Soudní praxe připouští, že kupní cena může být ve smlouvě stanovena nejen uvedením peněžní částky, ale i jiným způsobem, kterým ji lze nepochybně určit, ovšem otázku, zda lze za takovýto způsob považovat i odkaz na dosud nevypracovaný znalecký posudek, zatím žádné rozhodnutí dovolacího soudu neřešilo. Z tohoto pohledu má tedy rozsudek odvolacího soudu v této věci po právní stránce zásadní význam a dovolání žalobkyně je přípustné.

Proto dovolací soud přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ, aniž se ovšem mohl zabývat jinými právními otázkami než těmi, které žalobkyně vymezila ve svém dovolání, a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Podle § 155 odst. 1 OSŘ obsah rozhodnutí ve věci samé vysloví soud ve výroku rozsudku. Obsah výroku rozsudku musí vyjádřit vztah k obsahu návrhu na zahájení řízení. V rozsudku ze 4. 9. 2002, sp. zn. 22 Cdo 655/2001, uveřejněném v časopise Soudní rozhledy č. 1/2003, dovolací soud uvedl, že nezbytnou náležitostí jednotlivých výroků soudního rozhodnutí musí být určitost stanovení jím ukládané povinnosti nebo určení právního vztahu či práva, aby tak ze znění výroku bylo zcela jednoznačně patrno, jak soud rozhodl. Nemá tedy být výrok rozsudku formulován pouhým odkazem na obsah žalobního návrhu slovy „návrhu se nevyhovuje“ nebo „návrh se zamítá“. Z výroku formulovaného slovy „návrh se zamítá“ není patrno, jaký nárok byl uplatněn a co se jím zamítá. Určitost výroku rozsudku je významná i z hlediska překážky věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae), která brání tomu, aby věc, o níž bylo pravomocně rozhodnuto, byla znovu projednávána. Pokud tedy v této věci odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně obsahující pouze výrok „návrh se zamítá“, jenž je z důvodu neurčitosti nesprávný, zatížil řízení jinou vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) OSŘ], a k ní v případě přípustného dovolání dovolací soud přihlédne, i když nebyla v dovolání uplatněna (§ 242 odst. 3 věta druhá OSŘ).

Žalobkyně se domáhá vydání rozsudku nahrazujícího prohlášení vůle žalované ve smyslu § 161 odst. 3 OSŘ. Formulací petitu žaloby na nahrazení projevu vůle se zabývá rozhodnutí publikované pod č. 53/1991 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve kterém se uvádí, že má-li být rozsudkem soudu nahrazeno prohlášení vůle některého z účastníků smlouvy o koupi nemovitosti, musí být obsah této smlouvy uveden ve výroku rozsudku, popřípadě musí být ve výroku rozsudku uveden odkaz na obsah připojeného písemného vyhotovení kupní smlouvy, které se tak stává součástí výroku rozsudku. V souladu s tímto názorem žalobkyně uvedla v petitu své žaloby úplné znění kupní smlouvy, jejíhož uzavření se domáhá. Odvolací soud (ostatně ve shodě se soudem prvního stupně) ovšem nepovažoval takto formulovaný žalobní petit za určitý proto, že v textu smlouvy chybí přesné určení kupní ceny. S jeho závěrem, že tento nedostatek je důvodem k zamítnutí žaloby, však nelze souhlasit.

Již v rozsudku ze dne 18. září 2001, sp. zn. 22 Cdo 2760/99, uveřejněném pod č. C 740 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck, dovolací soud vyslovil názor, že z důvodu vadné formulace žalobního návrhu není možno žalobu zamítnout, pokud žalobce nebyl o nesprávnosti návrhu poučen. Zamítnutí žaloby jen pro vady formulace žalobního návrhu v případě, kdy je jinak zcela zjevné, o co žalobci jde, pokud by žalobce nebyl o nesprávnosti formulace žaloby poučen, by totiž bylo v rozporu s cíli občanského soudního řízení, jak jsou vyjádřeny v § 1 OSŘ. To pak plyne i z § 5 OSŘ obsahujícího ustanovení o poučovací povinnosti soudů a z § 43 odst. 1 OSŘ,

který upravuje postup při odstranění vad podání. Jestliže bylo v této věci zřejmé, čeho se žalobkyně domáhá, ale odvolací soud měl zato, že formulace žaloby nevyhovuje procesním požadavkům, bylo namístě, aby ji na vadný žalobní návrh upozornil a poučil ji, byť jen obecně, jak je třeba žalobu formulovat. Jelikož se tak nestalo a žaloba byla zamítnuta pro vady žalobního petitu, je i z tohoto důvodu řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) OSŘ].

Není ovšem možno přisvědčit žalobkyni, že názor soudů obou stupňů o neurčitosti žalobního petitu, pokud jde o způsob stanovení kupní ceny, je nesprávný. Jak už bylo uvedeno, není vyloučeno, aby kupní cena byla ve smlouvě stanovena jiným způsobem než uvedením peněžní částky, ovšem musí se tak stát způsobem, kterým bude možno kupní cenu zcela nepochybně určit, a to již v době uzavření smlouvy, neboť smlouva nemůže být platně uzavřena bez dosažení shody o jejích podstatných náležitostech. Tomuto požadavku by samozřejmě vyhovoval odkaz na konkrétní již existující znalecký posudek o ceně prodávané věci, jelikož ze závěrů tohoto posudku by bylo možno v okamžiku uzavření smlouvy bez jakýchkoli pochyb stanovit přesnou finanční částku. Naproti tomu pokud by určení kupní ceny ve smlouvě bylo omezeno na odkaz na znalecký posudek, který bude teprve v budoucnosti vypracován, nemohlo by jít o určitý a tedy platný právní úkon (§ 37 odst. 1 ObčZ), neboť ani samotným účastníkům smlouvy by v době jejího uzavření nebylo známo, za jakou cenu je věc vlastně prodávána, a tento nedostatek by nebylo možno překlenout ani výkladem. Jestliže se pak jedna ze smluvních stran domáhá vydání rozsudku nahrazujícího projev vůle druhé strany směřující k uzavření kupní smlouvy, musí být již v žalobním návrhu uvedeny všechny podstatné náležitosti této smlouvy, tedy i kupní cena stanovená buď konkrétní finanční částkou nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochyb. Proto soudy obou stupňů nepochybily, když považovaly žalobní petit v této věci za neurčitý.

S ohledem na to, že byl naplněn dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ, nezbylo Nejvyššímu soudu, než napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2 věty za středníkem OSŘ zrušit; jelikož pak důvody pro zrušení rozsudku platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, byl podle § 243b odst. 3 věty druhé OSŘ zrušen i rozsudek soudu prvního stupně a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování